

Kiusamisest vabaks!

Free of Bullying

Rahvusvaheline inimõiguste päev (10. detsember)

1948. aastal ÜRO Peaassamblees vastuvõetud inimõiguste ülddeklaratsioon on olnud inspiratsiooniallikaks kõikidele hiljem väljatöötatud inimõiguste konventsioonidele. 10. detsembri rahvusvahelise inimõiguste päeva puhul meenutatakse inimõiguste ülddeklaratsiooni esimest artiklit, mille järgi sünnivad kõik inimesed oma väärikuselt ja õigustelt võrdselt ja vabadena. Küsimused sellest, mida tähendab olla inimene ja mis on meie väärikus, olid aktuaalsed ülddeklaratsiooni vastuvõtmise ajal ja on seda ka praegu.

Riik peab kandma hoolt selle eest, et kõigi lapse õigused oleksid tagatud ja et hädasolevatele lastele antaks õigeaegset ning vajalikku abi. Täiskasvanute kohustus on tutvustada lastele nende õiguseid ja seletada, et iga õigusega kaasneb ka kohustus sellest õigusest ise kinni pidada. Oluline on, et lapsed teavad oma õiguste kõrval ka oma kohustusi, mis on sätestatud erinevates Eesti Vabariigi seadustes.

Koolikiusamise ennetamise kontekstis on tähtis meeles pidada, et mitte kellelgi ei ole õigust kedagi kiusata. Kiusamisest rääkimine ei ole kaebamine, vaid oma õiguste eest seismine. Seetõttu oleme koondanud teie jaoks rea tegevusi, mis on suunatud rahvusvahelise inimõiguste päeva tähtsustamisele ja inimväärika koolielu loomisele. Kõik tegevused on kooskõlas Lastekaitse Liidu „Kiusamisest vabaks!“ programmi eesmärkidega ja aitavad kaasa kiusamisvabale haridusteele.

1. Teemaoline tund „Rahvusvaheline inimõiguste päev“ (1.-9. klass)

Esitluses on esinejate märkmete all õpetajatele mõeldud lisaselgitused ning õpilastele mõeldud tööleht. Google Slides esitus asub [siin](#). Tööleht lapse õigustega asub [siin](#) (tööleht sisaldab osasid kõikidest lapse õigustest; kõik lapse õigused on kirjas ÜRO lapse õiguste konventsioonis).

2. ÜRO Lapse õiguste konventsiooni plakatid (1-12. klass)

Siin lingil asuvad ÜRO lapse õiguste konventsiooni plakatid, mida on võimalik kasutada õppetöös ja/või klassi üles panemiseks. Plakatite abil on võimalik teha rühmatööd ning arutleda erinevate õiguste üle. Saab tellida nii eesti kui vene keeles lapse õiguste konventsiooni plakateid A1 formaadis Lastekaitse Liidult kirjutades liit@lastekaitseliit.ee.

ÜRO Lapse õiguste konventsiooni plakatid saab trükkida ka [siin](#).

3. Kunstitöö „Iga laps vajab“ (1.-6. klass)

Iga õpilase ülesandeks on joonistada pilt teemal „Iga laps vajab“. Pildi keskele tuleb kujutada last ning tema ümber inimesi, hooneid, asju jms, mida õpilase arvates iga laps vajab - olenemata sellest, kus maailma riigis ta kasvab. Paluge õpilastel iga asja alla kirjutada isiku või asja nimetus, mida laps vajab. Piltide joonistamise ajal saate arutada, et kõik põhilised vajadused (perekond, elukoht, haridus, tervis jms) on ka iga lapse õigused.

4. Paaritöö „Lapse õigused“ (1-9. klass)

See on ka osa presentatsiooni tegevusest, saab olla kasutatud iseseisvalt. Ülesandeks on teha töö paariliselega. Paarilised lõikavad nimekirjast välja õigused ning neil tuleb sättida need nende hinnangul tähtsuse järjekorda ja kleepida tühjale lehele. Tähtis juhtida õpilaste tähelepanu, et kõik lapse õigused on ühtemoodi tähtsad, mingis olukorras peab hindama, millise õiguse(-te) tagamine on lapse huvides esmatähtis. Jätkutegevusena saab õiguste plakateid kaunistada ning teha nendest näitus.

Lugege laste ja noorte õigustest ja kohustustest täpsemalt [siin](#).

Tööleht lapse õigustega asub [siin](#) (tööleht sisaldab osasid kõikidest lapse õigustest; kõik lapse õigused on kirjas ÜRO lapse õiguste konventsioonis).

5. Mäng „Lapse õigused ja kohustused“ (1.-9. klass)

See on ka osa presentatsiooni tegevusest, seda võib kasutada iseseisvalt. Õpilaste ülesandeks on paardesse panna lapse õigused ja kohustused. Mäng asub [siin](#).

6. „Jalgpall erinevates riikides“, arutelu või tööõpetuse tund 4-12. klassides sh inglise keele tundides
Vaadake õpilastega nt tööõpetuse või muu tunnis videot sellest, kuidas mängivad Aafrikas elavad lapsed jalgpalli. Selgitage, et on palju riike, kus elavad inimesed ei saa võimaldada endale vaesuse tõttu osta asju, mis meile tunduvad igapäevased ja tavalised. Tähtis juhtida õpilaste tähelepanu, et maailmas iga 45. inimene vajab humanitaarabi. Arutlege, millest on Aafrika laste jalgpalli pall tehtud ja kuidas see erineb Eesti laste jalgpalli pallist. Milliseid sinu õigused on täidetud kui saad mängida palli? Valmistage vanade ajalehtede, lõnga ja kilekottide abil jalgpallid ning proovige neid liikumisõpetuses mängida. Vestelge pärast palli mängimist, kuidas see erineb tavaliselt jalgpalli mängimisest. Video inglise keeles asub [siin](#).

7. Mäng „Mis õigus ma olen?“ (1.-9. klass)

Mängige klassiga äraarvamismängu. Üks õpilane istub tahvli ette, näoga klassi poole. Õpetaja paneb tahvlile pildi ühest õigusest. Tahvli ees olev õpilane hakkab küsima küsimusi, et saada vihjeid, mis õigus ta on. Teised õpilased vastavad tema küsimustele kuni ta arvab ära, mis õigus ta on. Mäng asub [siin](#).

8. Lugu „We've All Got Rights“ kuulamine (inglise keele tunnid)

Ülesandeks on kuulata inglise keelset lugu „We've All Got Rights“ ja seejärel see koos ära tõlkida. Seejärel on hea võimalus arutleda, milliseid uusi teadmisi laulu kuulamine tõi ning mida teati juba eelnevalt. Lugu asub [siin](#).

9. Sõnarägistik „Minu õigused ja kohustused“ (5.-9. klass)

Õpilaste ülesanne on täherägistikust leida õigusi ning seejärel valida kolm õigust, mille kohta kirjutada, mis kohustused nende õigustega kaasnevad. Täherägistik asub [siin](#).

10. „Kiusamisest vabaks!“ kohvri kasutamine eesti, vene ja inglise keeles (1.-9. klass)

Jagage klass 4-5 liikmelisteks gruppideks ning andke igale rühmale üks vestluskaart olukorraga, kus on näha, et kõigi osapoolte õigusi ei ole tagatud. Paluge õpilastel rühmas vestelda, milliseid õigusi ei ole kaardil olevatel tegelastel tagatud. Järgmisena laske neil mängida olukorrad läbi rollimänguna. Las õpilased kehastavad sama rollimängu käigus erinevaid tegelaskujusid. Nii näevad lapsed, kuidas sama olukorda võib kogeda väga erinevalt. Viimasena paluge õpilastel mängida rollimängu nii, et sellel oleks

positiivne lõpp kõigi tegelaste jaoks.

*Kui Sinu klassis ei ole kohvrit ja kaarte, siis küsi programmi kooli koordinaatorilt digitaalseid materjale, mida saab näidata projektoriga tahvlile. Need on kättesaadavad kõigile liitunud koolidele eesti, vene ja inglise keeles.

11. Digitaalsed lisamaterjalid teema käsitlemiseks

[Lapse õiguste konventsioon](#)

[Lapse õigused ja kohustused](#) (Õiguskantsleri veebileht)

[Lapse õigused](#) (Õiguskantsleri veebileht)

[Lapse õigused ja kohustused](#) (Lastekaitse Liidu veebileht)

[Laste ja noorte kaasamine](#) (Lastekaitse Liidu veebileht)

[Voldik „Sul on õigused“](#) (Lastekaitse Liidu veebileht)

[Metoodiline juhend „Õigus olla laps“](#) (MTÜ Mondo veebileht)

[Eesti Inimõiguste Keskus](#)

[Inimõiguste Instituut](#)

[Lapse õigused ja kohustused, 3.klass](#) (opiq.ee)

[Inimõigused, 6.klass](#) (opiq.ee)

[Inimõigused, 7.klass](#) (opiq.ee)

[Inimõigused, 9.klass](#) (opiq.ee)

Tunnikava autor: Saskia Tärk